

ЕСІ ДҰРЫС ЕМЕС АДАМДАРҒА МЕДИЦИНАЛЫҚ СИПАТТАҒЫ МӘЖБҰРЛЕУ ШАРАЛАРЫН ҚОЛДАНУ ТУРАЛЫ ІСТЕР БОЙЫНША СОТ ІСІН ЖҰРГІЗУ

Орындаған:Тенизбаев Д.
Тексерген:Оразбаев О.

Медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану бойынша іс жүргізу үшін негіздер

- Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 93-бабында көрсетілген медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану жөнінде іс жүргізу қылмыстық заңда тыйым салынған іс-әрекетті есі дұрыс емес күйде жасаған немесе қылмыстық заңда тыйым салынған іс-әрекетті жасаған соң жаза тағайындау немесе оны орындау мүмкін болмайтын дәрежеде психикасы бұзылып ауырған адамдарға қатысты істер бойынша жүзеге асырылады.
- Медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шаралары психикасының дертті бұзылулары өзіне немесе басқа адамдарға қауіп төндірумен не өзге де елеулі зиян келтіру мүмкіндігімен байланысты болған жағдайда ғана тағайындалады.
- Медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы істер бойынша іс жүргізу осы Кодекстің жалпы қағидаларымен және осы тараудың ережелерімен айқындалады.

Дәлелденуге жататын мән-жайлар

Осы Кодекстің 509-бабының бірінші бөлігінде көрсетілген адамдарға қатысты істер бойынша алдын ала тергеу жүргізу міндетті.

Алдын ала тергеу жүргізу кезінде мынадай мән-жайлар анықталуға тиіс:

жасалған іс-әрекеттің уақыты, орны, тәсілі мен басқа да мән-жайлары;

іс-әрекетпен келтірілген залалдың сипаты мен мөлшері;

осы адамның қылмыстық заңда тыйым салынған іс-әрекетті жасағаны;

қылмыстық заңда тыйым салынған іс-әрекетті жасаған адамның оны жасағанға дейінгі, сондай-ақ одан кейінгі мінез-құлқы;

Қауіпсіздік шаралары

- Қылмыстық заңда тыйым салынған іс-әрекетті жасаған және психикалық аурулардан зардап шегетін адамдарға бұлтартпау шараларын қолдануға болмайды.

Осы адамдарға қажет болған жағдайда мынадай қауіпсіздік шаралары қолданылады:

денсаулық сақтау органдарын хабардар ете отырып, ауруды туыстарының, қорғаншыларының, қамқоршыларының қарауына беру;

психиатриялық көмек көрсететін арнаулы медициналық ұйымға орналастыру.

Туыстарының, қорғаншыларының, қамқоршыларының қарауда ұстауына беру

Қылмыстық процесті жүргізетін орган психикалық ауру фактісін анықтаған кезден бастап осы адамға бұрын таңдалған бұлтартпау шарасын қолданудың күшін жояды және оған қауіпсіздік шараларын қолдану туралы қаулы шығарады.

Осы баптың екінші бөлігінде көрсетілген адамдар ауырған адамды қарауда ұстауды жүзеге асырудан бас тартқан кезде не осы Кодекстің 513-бабында көзделген жағдайларда, ауырған адамға қатысты медициналық ұйымға орналастыру түрінде қауіпсіздік шарасы қолданылуы мүмкін.

Егер ауырған адам өзі және айналасындағылар үшін қауіп төндірмесе, ол денсаулық сақтау органдарын хабардар ете отырып, туыстарының, қорғаншыларының, қамқоршыларының келісімі бойынша олардың қарауда ұстауына берілуі мүмкін.

Мамандандырылған медициналық ұйымға орналастыру

- Істі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын органның адамға қауіпсіздік шараларын қолдану қажеттігіне байланысты адамды медициналық ұйымға орналастыру туралы прокурормен келісілген өтінішхатын шешім қабылдайтын тергеу судьясы қарайды.
- Тергеу судьясы ауру сипатын, адамның өзі немесе айналасындағы адамдар үшін қауіптілігін, сарапшы-психиатрдың ұсынымдарын ескере отырып, шешім қабылдайды және өтінішхатты қанағаттандырған кезде қаулыда өзіне қатысты осы қауіпсіздік шарасы қолданылған адам орналастырылатын, психиатриялық көмек көрсететін медициналық ұйымның түрін, сондай-ақ бұрын қолданылған бұлтартпау шарасының күшін жою туралы көрсетеді.
- Медициналық ұйымға орналастыру түріндегі қауіпсіздік шарасы бүкіл сотқа дейінгі іс жүргізу бойында, бірақ бір айдан аспай сақталады, содан соң оны қолдану мерзімін тергеу судьясы прокурордың өтінішхаты бойынша бір айдан аспайтын мерзімге ұзартуы мүмкін не оның күшін жоюы мүмкін. Сот талқылауы барысында осы қауіпсіздік шарасы соттың қылмыстық істі қарау бойынша шығарылған, медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шарасын қолдану туралы қаулысы заңды күшіне енгенге дейін сақталады.
- Егер сот қылмыстық ісі қаралып жатқан адамға қатысты істі қарау кезінде адамды медициналық ұйымға орналастыру түрінде медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шарасын қолдану туралы қаулы етсе, адам көрсетілген ұйымға түскен бойда қауіпсіздік шарасының күші жойылады. Егер сот тұрғылықты жері бойынша психиатрдың байқауында болу түрінде медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шарасын қолдану туралы не медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шарасын қолданбау туралы қаулы шығарса, ол сонымен бір мезгілде қауіпсіздік шарасының күшін жояды. Медициналық ұйымда жатқан адам осы қауіпсіздік шарасының күші жойылған кезде стационардан дереу шығарылады.

мәжбүрлеу
шараларын қолдану туралы іс
жүргізілетін

адамның құқықтары

Өзіне қатысты медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы іс жүргізілетін адам, егер сот-психиатриялық сараптама қорытындысы бойынша бұған оның ауруының сипаты мен ауырлық дәрежесі кедергі келтірмейтін болса:

- ❖ өзінің қандай іс-әрекет жасауда айыпталып жатқанын білуге;
- ❖ өзінің өтінішхаты немесе қорғаушысының өтінішхаты бойынша жүргізілетін тергеу әрекеттеріне тергеушінің рұқсатымен қатысуға;
- ❖ осы әрекеттердің хаттамаларымен танысуға және оларға ескертулер беруге;
- ❖ сараптама тағайындау туралы қаулымен және сарапшының қорытындысымен танысуға;

- I. түсініктемелер беруге;
- II. дәлелдемелер ұсынуға;
- III. өтінішхаттар мен қарсылық білдірулерді мәлімдеуге;
- IV. өзінің ана тілінде немесе білетін тілінде түсінісуге;
- V. аудармашының тегін көмегін пайдалануға;
- VI. қорғаушысының болуына және онымен оңаша және құпия кездесуге;

Занды өкілдің қатысуы

- **Өзіне қатысты медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы іс жүргізіліп жатқан адамның жақын туысы немесе өзге де адам осы адамның заңды өкілі болып танылады және сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адамның немесе прокурордың қаулысы бойынша не соттың қаулысы бойынша іске қатысуға тартылады.**
- **Өзіне қатысты медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы іс жүргізіліп жатқан адамның заңды өкілінің сотқа қатысуы міндетті болып табылады.**

Заңды өкілдің:

өзі өкілі болып отырған адамның қылмыстық заңда тыйым салынған қандай іс-әрекетті жасауда айыпталып жатқанын білуге;

өтінішхаттар мен қарсылық білдірулерді мәлімдеуге;

дәлелдемелер ұсынуға;

өзінің немесе қорғаушының өтінішхаты бойынша жүргізілетін тергеп-тексеру әрекеттеріне сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адамның рұқсатымен қатысуға;

) өзі қатысқан тергеу әрекеттерінің хаттамаларымен танысуға және онда жасалған жазбалардың дұрыстығы мен толықтығы туралы жазбаша ескертулер жасауға;

Қорғаушының қатысуы

- Медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану туралы іс бойынша іс жүргізуге қорғаушының қатысуы, егер қорғаушы бұдан бұрын іске өзге негіздер бойынша араласпаған болса, өзіне қатысты іс жүргізіліп отырған адамның есінің дұрыс еместігі немесе психикасының бұзылуы фактісі анықталған кезден бастап міндетті болып табылады.
- Іске араласқан кезден бастап қорғаушының, егер бұған қорғалушының денсаулық жағдайы кедергі келтірмейтін болса, қорғауындағы адаммен оңаша кездесуге құқығы бар, сондай-ақ осы Кодекстің 66-бабында көзделген басқа да барлық құқықтарды пайдаланады.

Сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адам істі сотқа жіберу туралы қаулымен бірге прокурорға береді, ол істі зерделеп, мына шешімдердің бірін қабылдайды:

істі қосымша тергеп-тексеру жүргізу үшін қайтарады;

осы баптың бірінші бөлігінің 1) тармағында көзделген жағдайларда істі тоқтатады.

медициналық сипаттағы мәжбүрлеу шараларын қолдану үшін істі сотқа жібереді;

Үлкен рахмет!